

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ
Π/ΘΜΙΑΣ & Δ/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΚΑΘΟΔΗΓΗΣΗΣ
ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ.

Δρ. Χρήστος Πατσός
Σχολικός Σύμβουλος Κοινωνιολόγων
Αττικής, Στερεάς Ελλάδας, (πλην ν. Αιτωλοακαρνανίας)
Δυτικής Ελλάδας, Πελοποννήσου, Ιονίων Νήσων,
Βορείου Αιγαίου, Νοτίου Αιγαίου και Κρήτης.
e-mail: chripatsos@sch.gr
τηλ: 210-6813561, κινητό: 6974840101
ιστοσελίδα: christospatsos.wordpress.com

ΓΡΑΦΕΙΟ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ Δ.Ε.
ΕΔΡΑ: Α΄ Δ/ΝΣΗΣ Δ/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ ΑΘΗΝΩΝ
Ταχ. Δ/ση: Κηφισίας 16
Τ.Κ. – Πόλη: 11526 Αθήνα
E-mail: grassy@dide-a-ath.att.sch.gr
Τηλέφωνο: 210-5241118-7785485
FAX : 210-7786024

Αθήνα, 24/05/2018

Αρ. Πρωτ.:323

ΠΡΟΣ:

- Διευθυντές/ντριες των Σχολείων των Σχολικών
Μονάδων Αρμοδιότητάς μου

(Μέσω των οικείων Διευθύνσεων Δ.Ε):

Α΄ Αθήνας, Β΄ Αθήνας, Γ΄ Αθήνας, Δ΄ Αθήνας, Αν.
Αττικής, Δυτικής Αττικής, Πειραιώς, Ευρυτανίας,
Ευβοίας, Βοιωτίας, Φωκίδας, Φθιώτιδας,
Κέρκυρας, Λευκάδας, Κεφαλονιάς, Ζακύνθου,
Κορίνθου, Αχαΐας, Ηλείας, Μεσσηνίας, Αργολίδας,
Λακωνίας, Χανίων, Ρεθύμνου, Ηρακλείου,
Δωδεκανήσου, Σάμου, Χίου, Λέσβου και
Κυκλάδων.

Κοιν: Προϊστάμενο Επιστημονικής και
Παιδαγωγικής Καθοδήγησης Δ.Ε Περιφερειακής
Διεύθυνσης Π/θμιας και Δ/θμιας Εκπαίδευσης
Αττικής.

**ΘΕΜΑ: ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΡΟΑΓΩΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΣΕ ΓΥΜΝΑΣΙΑ, ΓΕΛ, Ε.ΠΑ.Λ ΣΧΟΛΙΚΟΥ
ΕΤΟΥΣ 2017-2018**

Αγαπητές συναδέλφισσες και αγαπητοί συνάδελφοι με αφορμή τις προαγωγικές και απολυτήριες
εξετάσεις του σχ. Έτους 2017-20178 Σας εύχομαι καλή Δύναμη στο έργο σας και Σας υπενθυμίζω τα εξής:

Α. Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ (Γ΄ τάξη Γυμνασίου)

Από το σχολικό έτος 2016-2017 καθώς και το φετινό, το μάθημα της Κ.Π.Α έχει ενταχθεί στην Δεύτερη
Ομάδα μαθημάτων(Φ.Ε.Κ Τεύχος Α΄ 211/11.11.2016 Π.Δ 126), ως εκ τούτου δεν θα πραγματοποιηθούν
γραπτές ανακεφαλαιωτικές εξετάσεις. Ο προαγωγικός βαθμός του μαθητή θα προκύψει από μία ωριαία
γραπτή δοκιμασία κατά τη διάρκεια του πρώτου τετραμήνου και μία κατά τη διάρκεια του δεύτερου
τετραμήνου και σε συνδυασμό με την αξιολόγηση των επιδόσεών του κατά την διάρκεια των δύο
τετραμήνων όπως αναφέρεται παρακάτω. Κατά το δεύτερο τετράμηνο, ο διδάσκων μάθημα της δεύτερης
ομάδας, δύναται να επιλέξει, αντί της διεξαγωγής ωριαίας γραπτής δοκιμασίας σε κάποιο τμήμα ή κάποια
τμήματα, την ανάθεση μιας συνθετικής δημιουργικής εργασίας μικρής έκτασης στους μαθητές του
τμήματος ή των τμημάτων.

Α. Για την αξιολόγηση της επίδοσης του μαθητή κατά τη διάρκεια των τετραμήνων συνεκτιμώνται τα παρακάτω κριτήρια:

α) η συνολική συμμετοχή του μαθητή στη μαθησιακή διδασκαλία (τα ερωτήματα που θέτει, οι απαντήσεις που δίνει, η συμβολή του στη μελέτη ενός θέματος μέσα στη τάξη, η συνεργασία του με συμμαθητές, η επιμέλεια στην εκτέλεση των εργασιών που του ανατίθενται), από την οποία ο εκπαιδευτικός σχηματίζει εικόνα για τις γνώσεις, την κατανόηση εννοιών και φαινομένων, τις δεξιότητες επίλυσης προβλήματος, τις επικοινωνιακές δεξιότητες, την κριτική σκέψη, τη δημιουργικότητα κτλ.,

β) οι εργασίες που εκτελεί ο μαθητής στο πλαίσιο της καθημερινής μαθησιακής διαδικασίας στο σχολείο ή στο σπίτι, ατομικά ή ομαδικά,

γ) οι συνθετικές δημιουργικές εργασίες, ατομικές ή ομαδικές, οι διαθεματικές εργασίες

δ) οι ωριαίες γραπτές δοκιμασίες,

ε) οι ολιγόλεπτες γραπτές δοκιμασίες (τεστ).

Β. Όσον αφορά τις ωριαίες γραπτές δοκιμασίες αυτές είναι:

α) προειδοποιημένες, αν έπονται μιας ανακεφαλαίωσης και καλύπτουν ευρύτερη διδακτική ενότητα για την οποία έχουν διατεθεί μέχρι τέσσερις (4) διδακτικές ώρες ή

β) μη προειδοποιημένες, αν καλύπτουν την ύλη που διδάχθηκε στο αμέσως προηγούμενο μάθημα.

Β. Για το μάθημα «Πολιτική Παιδεία» (Οικονομία, Πολιτικοί Θεσμοί & Αρχές Δικαίου και Κοινωνιολογία) στις Α' και Β' τάξεις Ημερησίου Γενικού Λυκείου και Β' και Γ' τάξεις Εσπερινού Γενικού Λυκείου **και για το μάθημα «Βασικές Αρχές Κοινωνικών Επιστημών»** (Κοινωνιολογία, Οικονομική Επιστήμη και Πολιτική Επιστήμη) της Ομάδας Προσανατολισμού Ανθρωπιστικών Σπουδών στη Β' τάξη του Ημερησίου και στη Γ' τάξη του Εσπερινού Γενικού Λυκείου η εξέταση περιλαμβάνει δύο ομάδες θεμάτων: Δείτε το άρθρο 14 του ΠΔ 46/22-04-2016 (ΦΕΚ 74 Α) για τα Γ.Ε.Λ. και ΦΕΚ 91/τα Α'/19-05-2016 για τα ΕΠΑ.Λ καθώς και το Ν 4521/2018 Άρθρο 34.(ΦΕΚ 38^Α/2018)

Η επιλογή των θεμάτων των προαγωγικών εξετάσεων για τις Α' και Β' τάξεις Ημερησίου Γενικού Λυκείου και Α', Β' και Γ' τάξεις Εσπερινού Γενικού Λυκείου ορίζονται αποκλειστικά από τους διδάσκοντες το μάθημα και είναι κοινά για όλα τα τμήματα της τάξης. Κατ' εξαίρεση, είναι δυνατόν να δοθούν χωριστά θέματα, εάν συντρέχει αποχρών λόγος, ο οποίος αναγράφεται σε σημείωση στο έγγραφο που περιέχει τα θέματα και παράλληλα συντάσσεται και σχετική πράξη στο βιβλίο πράξεων του Διευθυντή του σχολείου. Η εξεταστέα ύλη για τα μαθήματα των Α' και Β' τάξεων Ημερησίου Γενικού Λυκείου και Α', Β' και Γ' τάξεων Εσπερινού Γενικού Λυκείου δεν μπορεί να είναι λιγότερη από το μισό και περισσότερη από τα 2/3 της διδακτέας. Η επιλογή και ο ακριβής προσδιορισμός της για κάθε μάθημα γίνεται με εισήγηση των διδασκόντων και με την έγκριση του Διευθυντή του Λυκείου και γνωστοποιείται στους μαθητές πέντε (5) εργάσιμες ημέρες πριν από τη λήξη των μαθημάτων.

1) Τα θέματα των γραπτών προαγωγικών εξετάσεων λαμβάνονται από την ύλη που ορίζεται ως διδακτέα και εξεταστέα για κάθε μάθημα κατά το έτος που γίνονται οι εξετάσεις. Οι ερωτήσεις είναι ανάλογες με εκείνες που υπάρχουν στα σχολικά εγχειρίδια και στις οδηγίες του ΙΕΠ, ελέγχουν ευρύ φάσμα διδακτικών στόχων και είναι κλιμακούμενου βαθμού δυσκολίας. Οι μαθητές απαντούν υποχρεωτικά σε όλα τα θέματα.

2) Για κάθε θέμα καθορίζεται ορισμένη βαθμολογία. Σε περίπτωση κατά την οποία ένα θέμα αναλύεται σε υποερωτήματα, η βαθμολογία που προβλέπεται για αυτό κατανέμεται ισότιμα στις επιμέρους ερωτήσεις, εκτός αν κατά την ανακοίνωση των θεμάτων καθορίζεται διαφορετικός βαθμός για καθεμία από αυτές.

α) Η πρώτη ομάδα αποτελείται από δύο θέματα με ερωτήσεις διαφόρων τύπων, με τις οποίες ελέγχεται τόσο η κατοχή των αναγκαίων γνωστικών στοιχείων όσο και η κατανόησή τους. Κάθε ένα από τα δύο

θέματα περιέχει ερωτήσεις διαβαθμισμένης δυσκολίας. Το πρώτο θέμα περιλαμβάνει τρεις (3) ερωτήσεις αντικειμενικού τύπου και βαθμολογείται με είκοσι πέντε (25) μονάδες. Ειδικότερα, περιλαμβάνει: μία ερώτηση με πέντε (5) υποερωτήματα Σωστού-Λάθους ($5 \times 3 = 15$ Μονάδες) και δύο ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής, που καθεμία βαθμολογείται με πέντε (5) Μονάδες ($5 \times 2 = 10$ Μονάδες). Το δεύτερο θέμα περιλαμβάνει δύο (2) ερωτήσεις σύντομης απάντησης και βαθμολογείται με είκοσι πέντε (25) μονάδες. Η πρώτη ερώτηση βαθμολογείται με δεκατρείς (13) μονάδες και η δεύτερη με δώδεκα (12) μονάδες.

β) Η δεύτερη ομάδα περιλαμβάνει δύο θέματα με ερωτήσεις ανάπτυξης, με τις οποίες ελέγχεται η ικανότητα συνθετικής και κριτικής ανάλυσης και εφαρμογής στην καθημερινή πράξη των γνώσεων που απέκτησαν οι μαθητές. Κάθε ένα από τα δύο θέματα περιέχει δύο ερωτήσεις διαβαθμισμένης δυσκολίας. Το πρώτο θέμα περιλαμβάνει δύο (2) ερωτήσεις και βαθμολογείται με είκοσι πέντε (25) μονάδες. Η πρώτη ερώτηση βαθμολογείται με δεκατρείς (13) μονάδες και η δεύτερη με δώδεκα (12) μονάδες. Το δεύτερο θέμα περιλαμβάνει δύο (2) ερωτήσεις και βαθμολογείται με είκοσι πέντε (25) μονάδες. Η πρώτη ερώτηση βαθμολογείται με δεκατρείς (13) μονάδες και η δεύτερη με δώδεκα (12) μονάδες.

Γ. Ελληνικός και Ευρωπαϊκός Πολιτισμός

Οι μαθητές στην Α΄ τάξη Ημερήσιου και Α΄ τάξη Εσπερινού Γενικού Λυκείου αξιολογούνται στο μάθημα «Ελληνικός και Ευρωπαϊκός Πολιτισμός» με συνδυασμό θεμάτων/ερωτήσεων, που ταξινομούνται σε δύο (2) ομάδες:

I. Στην ομάδα Α΄ περιλαμβάνονται δύο (2) θέματα που αναλύονται σε επιμέρους ερωτήσεις, με τις οποίες ελέγχονται οι ιστορικές γνώσεις των μαθητών (χρονολογίες, ιστορικές έννοιες, ιστορικά φαινόμενα ή γεγονότα, δράση προσώπων κ.λπ.):

1. Το πρώτο θέμα περιλαμβάνει: α) ερωτήσεις αντικειμενικού τύπου (1.α), που βαθμολογούνται με δέκα (10) μονάδες· β) εξήγηση δύο ή τριών ιστορικών όρων/εννοιών (1.β), που βαθμολογείται με δεκαπέντε (15) μονάδες.

2. Το δεύτερο θέμα περιλαμβάνει δύο (2) ερωτήσεις σύντομης απάντησης (2.α.) και (2.β.) και βαθμολογείται με είκοσι πέντε (25) μονάδες.

II. Στην ομάδα Β΄ περιλαμβάνονται δύο (2) θέματα, που το καθένα μπορεί να αναλύεται σε δύο επιμέρους ερωτήσεις, με τις οποίες ελέγχονται η ικανότητα των μαθητών στη σύνθεση των ιστορικών γνώσεων και η κριτική προσέγγισή τους (ανάλυση ή σύνθεση αιτίων ή συνθηκών, αποτίμηση της δράσης προσώπων, αξιολόγηση αποτελεσμάτων, σύγκριση απόψεων, προέκταση ιστορικών πληροφοριών κ.λπ.). Τα θέματα αυτής της ομάδας επιλέγονται από ενότητες της εξεταστέας ύλης διαφορετικές εκείνων από τις οποίες προέρχονται οι ερωτήσεις (2.α) και (2.β) της ομάδας Α΄ και βαθμολογούνται αθροιστικά με 50 μονάδες. Στην περίπτωση αυτής της ομάδας χρησιμοποιούνται και ερωτήσεις επεξεργασίας ιστορικού υλικού, το οποίο δίνεται στους μαθητές φωτοτυπημένο. Το υλικό αυτό προέρχεται από ιστορικές μαρτυρίες, αρχαιολογικές μελέτες, έργα τέχνης, φωτογραφίες, στατιστικούς πίνακες, χάρτες, διαγράμματα και από όλα εκείνα τα στοιχεία που χρησιμοποιούνται ως ιστορικά τεκμήρια ή ως μέσα άντλησης πληροφοριών για την εξαγωγή ιστορικών συμπερασμάτων.

Η βαθμολογία κάθε ερώτησης των παραπάνω θεμάτων και των δύο ομάδων διαφοροποιείται ανάλογα με τον βαθμό δυσκολίας της. Οι βαθμολογικές μονάδες καθεμιάς καθορίζονται κατά τη διατύπωση των θεμάτων και ανακοινώνονται γραπτώς στους μαθητές.

Δ. Για το μάθημα **Ιστορία Κοινωνικών Επιστημών και Κοινωνιολογία της Ομάδας Προσανατολισμού Ανθρωπιστικών Σπουδών και της Ομάδας Προσανατολισμού Σπουδών Οικονομίας και Πληροφορικής** στη Γ΄ τάξη Ημερησίου Γενικού Λυκείου και Δ΄ τάξη Εσπερινών ΓΕΛ δεν υπάρχουν γραπτές απολυτήριες

εξετάσεις. Ο βαθμός των μαθημάτων της ομάδας Β, θα προκύψει σύμφωνα με το Ν.4521/2018 άρθ. 34, ως εξής:

1. Για την αξιολόγηση του μαθητή κατά τετράμηνο ο διδάσκων συνεκτιμά: α. τη συμμετοχή του στη διδακτική μαθησιακή διαδικασία, β. την επιμέλεια και το ενδιαφέρον του για το συγκεκριμένο μάθημα, γ. την επίδοσή του στις γραπτές δοκιμασίες, δ. τις εργασίες που εκτελεί στο σχολείο ή στο σπίτι, ε. το φάκελο επιδόσεων και δραστηριοτήτων του μαθητή, όπου αυτός τηρείται. Οι γραπτές δοκιμασίες διακρίνονται στις ολιγόλεπτες και στις ωριαίες. Οι ολιγόλεπτες γραπτές δοκιμασίες διαρκούν πέντε (5) έως δεκαπέντε (15) λεπτά, αποτελούν εναλλακτικό τρόπο εξέτασης των μαθητών στο μάθημα της ημέρας και συμπληρώνουν την αξιολόγηση μέσω προφορικών διαδικασιών. Γίνονται χωρίς προειδοποίηση των μαθητών με τη μορφή σύντομων, ποικίλων και κατάλληλων ερωτήσεων, οι οποίες διατυπώνονται από τον διδάσκοντα. Ο αριθμός των ολιγόλεπτων γραπτών δοκιμασιών αφήνεται στην κρίση του διδάσκοντος. Οι ωριαίες γραπτές δοκιμασίες διαρκούν μία (1) διδακτική ώρα, καλύπτουν περιορισμένης έκτασης ενότητα και γίνονται ύστερα από προειδοποίηση των μαθητών στο τελευταίο μάθημα της ενότητας. Διενεργούνται δύο (2) υποχρεωτικές ωριαίες γραπτές δοκιμασίες, μία κατά τη διάρκεια του πρώτου τετραμήνου και μία κατά τη διάρκεια του δεύτερου τετραμήνου. Αν υπάρχει αντικειμενικό πρόβλημα, και η ωριαία γραπτή δοκιμασία του πρώτου τετραμήνου δεν πραγματοποιηθεί στο πρώτο τετράμηνο, τότε διενεργούνται και οι δύο (2) ωριαίες γραπτές δοκιμασίες στο δεύτερο τετράμηνο.

2. Οι ωριαίες γραπτές δοκιμασίες πραγματοποιούνται με τον παρακάτω περιορισμό: Δεν πρέπει να διεξάγονται περισσότερες από μια (1) ωριαία γραπτή δοκιμασία κατά τη διάρκεια του ημερησίου διδακτικού προγράμματος και οπωσδήποτε όχι περισσότερες από τρεις (3) κατά τη διάρκεια του εβδομαδιαίου διδακτικού προγράμματος.

3. Ο βαθμός του απολυτηρίου σε αυτά τα μαθήματα αποτελεί τον μέσο όρο δύο βαθμών, αυτών του 1ου και του 2ου τετραμήνου.

4. Γενικά ισχύουν όπως και στις γραπτές απολυτήριες τα εξής με τον περιορισμό ότι οι η ποσότητα των ερωτήσεων να μπορεί να απαντηθεί από τους μαθητές σε 1 διδακτική ώρα. Το περιεχόμενο και η μορφή των ωριαίων γραπτών δοκιμασιών έγκειται στην κρίση του διδάσκοντα. Καλό είναι να αποτελείται από ερωτήσεις με τις οποίες ελέγχεται τόσο η κατοχή των αναγκαίων γνωστικών στοιχείων όσο και η κατανόησή τους καθώς και η ικανότητα συνθετικής και κριτικής ανάλυσης και εφαρμογής στην καθημερινή πράξη των γνώσεων που απέκτησαν οι μαθητές.

Κατά την επιλογή των θεμάτων να έχουμε υπόψη μας ότι: Οι ερωτήσεις πρέπει να καλύπτουν την σχετική προς εξέταση διδακτική ενότητα, να είναι αυτοτελείς, να συμφωνούν με τους διδακτικούς στόχους, να μην ελέγχουν μόνο ικανότητες απομνημόνευσης, αλλά και άλλες νοητικές δεξιότητες. Κείμενα και σχόλια διδακτικών ενοτήτων δεν εξετάζονται. Δεν εξετάζονται, επίσης προεκτάσεις, εκτός διδακτέας ύλης, που έγιναν στην διάρκεια των μαθημάτων.

Αν χρησιμοποιήσετε ερωτήσεις ανάπτυξης (ερωτήσεις ανοικτού τύπου) πρέπει να αποφεύγονται: Η μετατροπή των τίτλων ή υπότιτλων των σχολικών βιβλίων σε ερωτήσεις, επειδή κάτι τέτοιο ενισχύει την μηχανιστική αποστήθιση. Τη χρησιμοποίηση όρων ή φράσεων που δεν είναι πλήρως κατανοητές από τους μαθητές. Όπου χρειάζεται η χρήση δυσνόητων όρων, πρέπει να δίνονται σχετικές επεξηγήσεις. Η επικέντρωση των ερωτήσεων σε ορισμένα μόνο σημεία της διδακτέας ενότητας. Οι ερωτήσεις δοκιμίου

και σύντομης ανάπτυξης δεν πρέπει να είναι γενικές, διότι σε αυτή την περίπτωση οι μαθητές παρασύρονται σε αόριστες απαντήσεις.

Αν χρησιμοποιήσετε ερωτήσεις κλειστού (αντικειμενικού) τύπου προσέχουμε τα εξής: Οι ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής είναι απαραίτητο να μην επιδέχονται απαντήσεις περισσότερες από μία. Οι απαντήσεις στις ερωτήσεις συμπλήρωσης κενού δεν πρέπει να προκύπτουν από τα συμφραζόμενα. Οι ερωτήσεις σωστού-λάθους να είναι ανεπιφύλακτα σωστές ή λάθος. Να γνωρίζουμε ότι ασάφειες και λάθη στη διατύπωση των ερωτήσεων μπορεί να επιφέρουν προσφυγές και ακύρωση των εξετάσεων. Κατά την διδασκαλία μας καθώς και την βαθμολόγηση των ωριαίων γραπτών δοκιμασιών να έχουμε υπόψη μας τα εξής: Βαθμολογούμε γνώσεις, κριτική σκέψη, συνθετική και αφαιρετική ικανότητα και όχι τις προσωπικές και ιδεολογικές πεποιθήσεις των μαθητών. Στη βαθμολόγηση των ερωτήσεων σύντομης ανάπτυξης και ερωτήσεις δοκιμίου χρησιμοποιούμε κριτήρια που έχουμε καθορίσει εξαρχής, τα οποία ισχύουν για όλα τα γραπτά των μαθητών. Η βαθμολόγησή σας πρέπει να διέπεται από τις παιδαγωγικές αρχές της αγάπης, της δικαιοσύνης και της επιείκειας.

Για το περιεχόμενο αυτού του εγγράφου παρακαλούνται οι Δ/ντες/ντριες Γυμνασίων, Γενικών Λυκείων και ΕΠΑ.Λ να ενημερώσουν τους/τις καθηγητές/τριες Κοινωνιολόγους καθώς και όσους/όσες δίδαξαν τα ανωτέρω μαθήματα κατά το σχολικό έτος 2017-2018.

Με Εκτίμηση
Χρήστος Πατσός
Σχολικός Σύμβουλος Κοινωνιολόγων